№ 116 ԿԻՐԱԿԻ, 31 ՄԱՅԻՍԻ

1915

ՔԱՌԱՍՈՒՆԶՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 31 ՄԱՅԻՍԻ №116

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Соломоновская ул., № 21.

Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20—10 կոպ.

Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ—ԱՒԵՐՎԱԾ ԾԱՅՐԱԳԱՒԱՌՆԵՐԻՆ

ԱՅՍՕՐ ՄԵԾ ԶԲՕՍԱՆՔ Է ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ ԱՅԳՈՒՄ: ԳՆԱՑԷՔ ՏԱԼՈՒ ՁԵՐ ԼՈՒՄԱՆ.

Անմահ բարերար
ՄԿՐՏԻՉ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ
25-ամեայ և
ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԶԵԱՆԻ
10-ամեայ մահվան տարեդարձի առիթով Վանքի առաք. եկեղեցում, պատարագից յետոյ այսօր, կիրակի, մայիսի 31-ին, կատարվելու է հանդիսաւոր հոգեհանգիստ հանգուցեալ բարերարի գերեզմանի վրա՝ եկեղեցու բակում: Հրաւիրվում են հանգուցեալ բարերարի և գործչի յիշատակները յարգող բոլոր անձինք ներկայ լինելու պատարագին և հոգեհանգստին:
370. 1—1

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
Բարձր հովանաւորութեան տակ գտնվող
ՀԱՅ ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ,
կամենալով օգնութեան հասք կարկառել Վանի, Մանազկերտի, Սալմաստի և Խոյի շրջանների հայ աղէտեալ ազգաբնակութեան, որ ներկայումս գտնվում է ծայրայեղ սուր կարիքի մէջ և որին անհրաժեշտ է շուտափոյթ սնունդ ու բժշկական օգնութիւն լայն չափերով, որոշել է յատկացնել իր միջոցներից 15,000 ռուբլի՝ այդ անհելի կարիքին մասամբ բաւարարելու համար:
Ընկերութեանս վարչութիւնը դիմում է բոլոր գթասիրտ անձանց և հաստատութիւններին, խնդրելով չը խնայել իրանց լումաները, որպէսզի Նպաստամատոյց Ընկերութիւնը հնարաւորութիւն ունենայ աւելի մեծ ծաւալով օգնել հայ աղէտեալ և կարօտ ժողովրդին մայր երկրում և Պարսկաստանում:
Մօտ կարիքի հանդէպ ամեն մի նուիրաբերութիւն կընդունվի շնորհակալութեամբ:
Նուէրները կարելի է ուղարկել առ այժմ հետևեալ հասցէով. Тифлисъ, Редакція газ. „Мшакъ" Նպաստամատոյց Ընկերութեանը յանձնելու համար:
առ. (ա. օ.) 371. 5—2

Կիրակի, մայիսի 31-ին
Յօգուտ Ն. Կ. Բ. ՄԵԾ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ՏԱՏԻԱՆԱ ՆԻԿՈԼԱՅԵՎՆԱՅԻ ԿՈՄԻՏԷՏԻ
Փոխարքայի պալատական այգում տեղի կունենայ
ՄԵԾ ԶԲՕՍԱՆՔ խոշոր վիճակախաղ-ալլեգրիով.
Դաշնակից պետութիւնների ազգային քեօսկեր, գուշակող Բաշի, պաւ-շվօ, մանկական օթեան, մարիոնէտկաներ, բազդի ուսկան, բուֆէտներ, ծաղիկներ և այլն: Երկու երաժշտախումբ:
Մուտքը Դվօրցօվայա փողոցից, իսկ ելքը Պետրոս-Մեծի փողոցից:
Մուտքի վճարը՝ մինչև երեկ. ժամը 6-ը՝ չափահասներից 50-ական կոպ., երեխաներից 30-ական կոպ., իսկ երեկ. ժամը 6-ից յետոյ՝ 30-ական կոպ.:
Սկիզբը ցերեկվայ ժամը 1-ից:
Զբօսանքը կազմ. Յանձն. նախագահուհիներ՝ Ի. Մ. Թայիրօվա և Ա. Մ. Տամաշևսկայա:
առ. (ա. օ.) 2—2

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆՆԵՐԻ ՆԱԽԿԻՆ ԱՐՏԻՍՏ ԵՒ ԵՐԳԵՑՈՂՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՊԵՏՐՈԳՐԱԴՈՒՄ
Բ. Բ. ԱՄԻՐՋԱՆ
ԱՄԱՌՎԱՅ ԱՄԻՍՆԵՐԻՆ ԳՏՆՎԵԼՈՎ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
ՏԱԼԻՍ Է ԵՐԳԵՑՈՂՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ
(ՁԵՌՆՏՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ)
Ձայնի կանոնաւորումն և ուղղումն, նոյնպէս և զարգացումն ձայնի, լսողութեան, շնչառութեան և ռիթմայի: Օպերային և համերգային ռէպերտուարից գեղարուեստական դասաւորութիւն: Անսամբլ: Ընդունելութիւնը ամեն օր, բացի տօն օրերից, ժամը 10—3-ը և 5—7-ը:
Հասցէն՝ Միխայլօվսկի պր. № 23, սեփ. տուն:
Ձայնի փորձումը և քննումը—2 ռուբլի: առ. (կ.) 363. 2—2

Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան Խորհուրդը
սրանով յայտնում է Ընկերութեան պ. պ. անդամներին, որ կիրակի, մայիսի 31-ին, ցեր. ժամը 12-ին Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան դահլիճում (Абасъ-Абадская пл. № 7) նշանակված է Ընկերութեան անդամների
ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ.
ԶԲԱՂՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ՝
1) Ընտրութիւն Ընկերութեան նոր անդամների.
2) Խորհրդի զեկուցումը 1914/15 թ. հաշւի և գործունէութեան մասին.
3) Զեկուցում վերստուգիչ յանձնաժողովի.
4) Նախահաշիւ և զեկուցում առաջիկայ 1915/16 թ. թատերաշրջանի մասին.
5) Զեկուցում մրցանակաբաշխութեան յանձնաժողովի.
6) Ընտրութիւններ՝ ա) Խորհրդի 2 անդամի՝ վիճակով հեռացող պ. պ. Ա. Ծուրիկեանի և Ա. Նազարէթեանի փոխարէն և 3 փոխ-անդամների, բ) մրցանակաբաշխութեան յանձնաժողովի 7 անդամի և 3 փոխ-անդամի և գ) վերստուգիչ յանձնաժողովի 3 անդամի և 2 փոխ-անդամի.
7) Ընթացիկ հարցեր:
(կ.) առ. 365. 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԳԻՒՂԱՏՆՏ. և ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾ. ԸՆԿ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
յայտնում է ի տեղեկութիւն Ընկ. անդամների, որ կիրակի, մայիսի 31-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, նշանակված է
Տարեկան ընդհանուր ժողով,
որ տեղի կունենայ Ընկ. գրասենեակում (Ներսիսեան դպ. հին շէնքի մէջ, Բարօնսկայա 18),
Զբաղմունքի առարկաներն են՝
1) Տարեկան տեղեկագիր վարչութեան գործունէութեան մասին 1914 թւի ընթացքում:
2) Հաշիւ Ընկերութեան դրամարկղի մուտքի և ելքի նոյն 1914 թւին և քննութիւն Նախահաշւի 1915 թւի:
3) Զեկուցումն Վերստուգիչ Յանձնաժողովի:
4) Ընտրութիւն վարչութեան երկու անդամի՝ ըստ Կանոնադրութեան 17-դ յօդուածի պահանջի:
5) Ընտրութիւն Վերստուգիչ Յանձնաժողովի անդամների: առ. (ա. օ.) 367. 2—2

ԳՆԱՅՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Րտիշչևսկայա 13, տելեֆոն 4—21.
Ընդունելութիւն թէ կանանց և թէ ծնրիճ, նոյնպէս և վիրաբուժութեան կարիք ունեցող մնայուն (стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից) վաղօրօք գրվելու պայմանով:
Ընդունելութիւն՝ կանանց հիւանդ. ամեն օր՝ ժ. 11—12 առ.:
Հիւանդանոցի բժիշկները
Ա. Ա. Ցարումինեան
Ն. Ն. Վեսելովզօրով
Վ. Ա. Ջակրժևսկի
Ի. Գ. Կալամկարեան
Ա. Ա. Նովիցկիյ
Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան
Ա. Ր. Փիշեր
Ս. Պ. Շահպարոնեանց
(հ. կ.) առ 970. 100—59

ՊԱՏԿԵՐԱՀԱՆԴԷՍ
Եւ դիօրամա Պօլսի տեսարան.
Գ. ԲԱՇԻՆՋԱՂԵԱՆԻ
ԲԱՑՎԱԾ Է
Թիֆլիսի Ժողովարանի
դահլիճում: Բաց է առաւօտ. ժամը 9—4-ը:
առ. (հ. կ.) 353. 3—3

ԲԺԻՇԿԱՊԵՏ
Մ. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ
Նախկ. օրդինատ. Մոսկվայի համալսարանի և ասիստ. պրոֆ. Պօզնէրի:
Նախկին տարիների նման կընդունէ հիւանդներին մայիսի 1-ից Կովկասի հանքային Ջրերում՝ Պեատիգօրսկում, Ելիզավէտինսկայա փողոց, տուն Արխիպօվի, ռուսաց սոբորի դիմաց, տելէֆ. № 276:
առ. (ե. հ. կ.) 248. 30—14

ՄԵՐ ԿԱՐԾԻՔԸ

II

Եթէ մի անդրադարձ ակնարկ ձգենք մեր թեմական դպրոցների գործունէութեան վրա, պէտք է խոստովանենք, որ նրանք չեն կարողացել կատարել սպասված չափով այն մեծ միսսիան, որին պէտք է ծառայէին, և արդարացնել այն մեծ յոյսերը և ակնկալութիւնները, որ հայ ժողովուրդը ունէր նրանցից: Մեր ազգային, հասարակական, գրական գործիչների մեծ մասը ոչ թէ հայոց թեմական դպրոցների, այլ օտար դպրոցների սաներ են. մեր թեմական դպրոցները չեն տուել իրանց սաներին այնպիսի ամփոփ, ամբողջական մի կրթութիւն, որ նրանք աւարտելիս և կեանք մտնելիս կարողանային գործել կեանքի մէջ ինքնուրոյնաբար և պայքարել կեանքի խոչընդոտների դէմ. այդ սաների մի փոքրաթիւ մասը կամ ստիպված է եղել շարունակել իր ուսումը պետական դպրոցներում, կամ մտնելով կեանքի մէջ՝ անհետացել է, ընկճվելով նրա ծանրութեան ներքոյ: Վերջապէս, հանրածանօթ փաստ է, որ մեր թեմական դպրոցների աւարտողները—նոյն իսկ Ներսիսեանը, որ ամենից շատ նիւթական միջոցներ ունենալով՝ պէտք է և ամենից շատ ձեռնհաս լինէր—նոյն իսկ մաքուր և անսխալ հայերէն շարադրութիւններ գրելու անկարող են հանդիսանում (մեր խօսքը բացառութիւնների մասին չէ): Այսօր ունենալով 5 թեմական դպրոց (Ներսիսեան, Երևանի, Շուշու, Նոր-Նախիջևանի և Էջմիածնի ճեմարանի սեմինարական բաժինը) և մի ճեմարան, մենք չունենք հարկաւոր թւով ոչ պատրաստված եկեղեցականներ և ոչ ուսուցիչներ:

Այս ամենից կարող ենք հետևցնել այն, որ մեր թեմական դպրոցների բարոյականմտաւոր-հոգևոր բարգաւաճման գործի մէջ շատ քիչ դեր է խաղացել այն հանգամանքը, թէ նրանք մեծ քաղաքներումն են հիմնված եղել կամ ոչ: Ցետադիմութեան, անբարգաւաճման պատճառները այլ տեղ պէտք է որոնել:

Հետևաբար, այսօր ևս եթէ մի նոր թեմական դպրոց է հիմնվում, ոչ մի հիմք չը կայ, ունենալով անցեալի փորձը, ենթադրել, որ եթէ նա հիմնվի Բագուի պէս մի կենտրոնավայրում, նա կարող է արդարացնել այն յոյսերը, որ դրվում են նրա վրա:

Տեղը, քաղաքը չէ, որ զարգարելու է ապագայ թեմական դպրոցը, այլ ներքին բովանդակութիւնը, ներքին կազմակերպութիւնը, ուղղութիւնը:

Այդ պատճառով՝ մենք ոչ մի հիմք չենք գտնում ասելու, թէ Շամախու թեմի թեմական դպրոցը պէտք է լինի Բագւում, այլ ոչ Շամախում: Նախադասելի ենք համարում վերջինը, որովհետև նա 1) թեմական առաջնորդանիստ քաղաք է, իսկ առաջնորդը՝ նախագահն է հոգաբարձութեան. 2) հին հայկական քաղաք է. 3) նրա և շրջակայ գիւղերի ժողովուրդը զուրկ է կրթական միջնակարգ հաստատութիւններից կամ պետական միջնակարգ հաստատութիւնները մատչելի չեն նրան. 4) ունի աւելի առողջարար օդ, քան Բագուն. 5) կեանքն աւելի էժան է և պարզ. 6) վերջապէս չէ ներկայացնում այնպիսի բարոյական նեխված, ապականված մթնոլորտ, ինչպէս Բագուն, ուր աղքատ դասակարգի մատաղ սերունդը, չունենալով կեանքի ոչ մի յարմարութիւն, ստիպված է լինելու ենթարկվել այդ ապականված մթնոլորտի բոլոր այլանդակութիւններին:

Յաջորդ անգամ կը դառնանք այն առարկութիւններին, որոնք անվում են յօգուտ Բագուի:

Հ. Ս.

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ԴԵՄ

ՌՈՒՍ-ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

29 մայիսի

ԹԻՖԼԻՍ.—Պաշտօնական: Կովկասեան զօրաբանակի շտաբի կողմից.

Մայիսի 27-ին ծովամերձ ուղղութեամբ վերսկսվեց հրացանաձգութիւն:

Օլթիի ուղղութեամբ մեր զօրքերը ետ մղեցին թիւրքերին Արկինս-Աշմէշէն շրջանում և Սիվրի-չայ գետի հովտում:

Վանի շրջանում մեր զօրքերին անձնատուր են լինում Խալիլբէյի զօրքերի հետ եղած քիւրդերը:

ԱՆԳԼՕ-ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

28 մայիսի

ԼՕՆԴՕՆ.—Հնդկաստանի գործերի ստատսեկրէտարը հրատարակել է աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ Տիգրիսի մօտով կատարված արշաւանքի և Ամարան վերցնելու մասին: Մայիսի 18-ի և 19-ի ռազմական գործողութիւնների պատճառով թշնամին, որ սպառնում էր Կուրնախին, վերջնականապէս կազմալուծվեց և դիմադրութիւն ցոյց չէր տալիս այն փոքրաթիւ զօրաբաժնին, որ հետապնդում էր նրան գետափով: Թիւրքերը փորձեցին փախչել ըստ հնարաւորութեան արագ, նաւակներով և շոգենաւերով, բայց բրիտանական զօրքերը հասան նրանց և ստիպեցին անձնատուր լինել: Շուտով՝ Ամարան գրաւելուց յետոյ՝ հնդկական գնդի առաջամասը մտաւ քաղաք, ուր 1000 զինուորը անձնատուր եղաւ:

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԴԱՐԴԱՆԷԼՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

29 մայիսի

ՍՕՖԻԱ.—Ցարգրադից հաղորդում են, որ թիւրքերի կորուստները Դարդանէլում, չը հաշւած գերիներին, 10,000 մարդ է: Երեք զօրաբանակ համարեա բոլորովին ոչնչացված են: Զգացվում է ռազմամթերքների և գրնդակացիրների մեծ պակասութիւն: Թիւրքերը դժկամութեամբ են կռւի գնում, և գերմանացի օֆիցերները գիմում են բռնութեան: Թիւրքերի և գերմանացիների միջև յարաբերութիւնները շարունակ սառչում են:

ՍՕԼՈՒՆ.—(Ուշացած): Միտիլէնից մայիսի 26-ից տեղեկացնում են, որ Միջերկրական և Եգէյեան ծովերի գերմանական սուզանաւերի մի մասը, անցնելով Դարդանէլով, մտաւ Բօսֆոր:

Փոքր-Ասիայի ափում, Էնգէլիսի նաւահանգստի մօտից մինչև Վուրլա, թիւրքերը դրել են մեծ քանակութեամբ ականներ: Դաշնակիցների մի փոքրիկ զօրախումբ ափ իջաւ Գուռնի կղզին:

Անգլիական երկու հականականաւ մի ականանաւի ուղեկցութեամբ մտան Զանդօս նաւահանգիստը՝ փոքր-ասիական ափում, կրակ բացին թիւրքերի դիրքերի և բանակի դէմ և մեծ աւերումներ գործեցին: Ականանաւերից մինը նաւահանգստից դուրս գալու ժամանակ կպաւ ականի և ստացաւ մեծ փչացումներ և զրկվեց շարժվելու հնարաւորութիւնից: Հականականաւերը ազատեցին նաւաստիներին:

ԱԹԷՆՔ.—Դաշնակիցների նաւատորմը Կալիմնօսում ձեռք ձգեց 1550 արկղ և 96 տակառ բէնզին, որ Պիրէյի վրայով ուղարկվում էր գերմանական ռազմանաւերի համար:

Թիւրքաց նաւատորմը, երկիւղ կրելով անգլիական սուզանաւերի յարձակումներից, կենտրոնացել է Ոսկեղջիւրում երկշարք խումբերի ետևում, որոնք ամրացված են Ղալաթիան Ստամբուլի հետ միացնող կամուրջին:

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

29 մայիսի

ՍՕՖԻԱ.—Ցարգրադից հեռագրում են, որ թիւրք հրոսակախմբերը, որոնց զինել են իշխանութիւնները, աւերել են 5 գիւղ Ադրիանուպօլսի շրջակայքում: Այդ հրոսակախմբերը սարսափ են տարածել քրիստոնեայ ազգաբնակութեան վրա:

ԱԹԷՆՔ.—Կ. Պօլսը առնելու տարեդարձի առիթով թիւրքաց կառավարութիւնը ժողովրդական տօնակատարումն է կազմակերպում, ճիշդ այնպիսին, ինչպէս առաջին անգամ կազմակերպվեց անցեալ տարի երիտասարդ թիւրքերի ձեռքով և որ ժամանակ եղան քրիստոնեաների ջարդեր Փոքր-Ասիայում: Երկիւղ են կրում, որ այս անգամ էլ տօնակատարումները կը վերջանան նրանով, որ մահմէդական ազգաբնակութիւնը սրի կը քաշէ քրիստոնեաներին, որ երևում է նաև տեղերական պատրիարքին ահաբեկելուց:

Հակառակ լրագրական տեղեկութիւնների, այստեղ գտնում են, որ Բօլգարիայի և Թիւրքիայի միջև յարաբերութիւնները միանգամայն բաւարար են:

Մակէդօնական կօմիտէտի նախագահ Թիւֆէնկչիևը կիրակի մեկնեց Կ. Պօլիս ձեռքի ռումբերով, որ թիւրքերը պատուիրել էին Բօլգարիայում:

Կ. Պօլսում քարածուխի պակասութեան պատճառով դադարել են աշխատելուց գազային գործարանները:

(Լրագիրներից)

◆ Ալէքսանդրօպօլից ամսիս 24-ից գրում են մեզ հետևեալը. «Մարտի 8-ին Մօլլա-Սուլէյմանի շրջանում գերի ընկած 400-ի չափ թիւրք ասկերներ Իգդիրից՝ Էջմիածնի վրայով՝ հասան այստեղ: Նոյնպէս Սօֆիա-

նի տակ գերի ընկած արաբ, թիւրք ու քիւրդ զօրքերը, որոնք Դիարբէքիրի վիլայէթից են, այսօր հասան Ալէքսանդրօպօլ և ճանապարհվեցին դէպի Թիֆլիս։

◆ «Р. В.»-ին հեռագրում են, որ դաշնակիցները գրաւել են Մակրի քաղաքը Փօքր-Ասիայում։

◆ Իտալիայի և Թիւրքիայի միջև յարաբերութիւնները խիստ կերպով(?) լարվել են. Թիւրքերը արգելք են լինում իտալացիների մեկնելուն Թիւրքիայի սահմաններից։ Հռոմի և Կ. Պօլսի միջև հաղորդակցութիւնը խզվել է։

◆ Թիւրքիայի և Բօլգարիայի միջև պատերազմը համարվում է հնարաւոր։ Կ. Պօլսից բօլգարները խումբ-խումբ սկսել են հայրենիք վերադառնալ. հաղորդում են, թէ սխալ չէ այն տեղեկութիւնը, որ Բօլգարիան մեծ թւով զօրքեր է կենտրօնացրել թիւրքական սահմանագլխում։

◆ «Р. Сл.»-ին հեռագրում են, որ պատմական Թադէոս Առաքեալի վանքը թիւրքերը հիմնայատակ կործանել են։ Մարդ գազանները ոչնչացրել են նոյնիսկ պատերի հինաւուրց արձանագրութիւնները։

◆ Ամբողջ Հայաստանում, Կ. Պօլսից ուղարկված կարգադրութեան համաձայն, տեղական թիւրք իշխանութիւնները խլում են հայերի հողերը և տալիս են քիւրդերին։ Ընդհանուր հալածանքները և կեղեքումները հայ ազգաբնակչութեան դէմ ամենուրեք շարունակվում են։

ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

(Սեփ. Թղթակցից)

Ալէքսանդրօպօլ, 27 մայիսի

Ամսիս 24-ին Ալաշկերտից դէպի Իգդիր և այնտեղից էլ Էջմիածնի կայարանի վրայով Ալէքսանդրօպօլ հասան 400 գերիներ, որոնք բոլորն էլ Անգօրա վիլայէթից էին, թիւրքական 37-րդ դիվիզիայի 2-րդ ալայից։ Սրանք բոլորն էլ լցված էին 13 վագոնի մէջ, զինուորական հսկողութեան տակ։ Մէջները ոչ մի քրիստոնեայ չը կար, ամենքն էլ թիւրք-մուսուլման և աղանդաւորներ էին։

Ընդհանուր տեսարանը բոլորովին տարբեր էր մինչև հիմա բերված գերի ասկեարներից։ Ամենից առաջ, բոլորն էլ գրեթէ առանց բացառութեան ասկեարի համազգեստ ունէին մոխրագոյն բրդէ պաստառից կարված, բոլորն էլ գլուխներին բաշլուղ ունէին, սպիտակեղէնն այնպէս կեղտոտ չէր, ինչ որ սովորաբար նկատված էր, և ոտքերին կարգին կօշիկներ ունէին։ Այլևս այն ողորմելի պատառոտուն, աղտեղի, մանաւանդ կիսամերկ տեսարանները չը կային։ Ամենագլխաւորն էլ այն էր, որ հիւծված, սոված և դժգունած դէմքեր չէր կարելի տեսնել. ամենքն էլ ուրախ էին, ամենի էլ երեսին ծիծաղն էր գալարվում և ամենքն էլ մաքրված, լուացված երես և ձեռքեր ունէին։

Մի քանիսի տարազը տարբեր էր, քաղաքացիական էր։ Երբ ես հարց տուի, թէ ինչ են արել իրանց զինուորական տարազը, նրանք պատասխանեցին.

— Հալաւներս հանած էինք, պառկած, երբ գերի ընկանք։ Իսկ գերութեան մէջ չէինք կարող նոր հագուստ ձեռք բերել։

Ես նրանց հարց տուի, թէ ե՞րբ և ուր գերի ընկան։

— Մարտի 8-ին՝ Մօլլա-Սիւլէյման գիւղում, Ալաշկերտ գաւառի Կարաքիլիսէ աւանի մօտ։

— Մինչև հիմա որտեղ էիք։

— Ահա երկու ու կէս ամիս է, որ մեզ բերին Իգդիրի մօտ, Ս... զօրանոցում պահեցին և այժմ տանում են։

Այստեղ ըմբռնեցի, թէ ինչի չեն հիւծված, ինչի կայտառել են, ինչի մաքրվել և ուրախ տրամադրութեան մէջ էին գերի ասկեարները։

— Ձեզ ինչպէս էին կերակրում, լա՞ւ էր տեղերդ։

— Ալլահը շատ երկար կեանք և բարեբաղդ օրեր տայ ռուսաց Կայսրին. ոչ միայն մեզ գերութիւնից և տանջանքներից ազատել տուեց, այլ նոյնիսկ հիւանդներին բժշկել տուեց, սովածներին և հիւծվածներին կշտացնել տուեց, ապականութիւնից և գարշանքից դուրս եկանք, մարդու շարքն անցանք։

— Վաղո՞ւց է որ ծառայութեան մէջն էիք։

— Մենք երկրորդ տարին է, որ ծառայում ենք. Կ. Պօլսի առաջին օրդուից ենք։ Անգիւրիից(?) մեզ դուրս հանեցին բերին Երզնկա—Երզրում, ձմեռը դեկտեմբեր ամսին և հանգիստ չը տուած քշեցին Ալաշկերտ։ Հէնց առաջին կռւին մեր թաբուրի (баталіонъ) մի-երրորդը փախաւ, մի մասն էլ կոտորվեց, իսկ մենք գերի ընկանք։

— Ո՞վ էր ձեր լիվայի հրամանատարը։

— Շնից շատ են, ծվ կարող է նրանց անունները միտը պահել,—ասաց մի տուզ(?) թիւրք։—Ո՞ւր են առաջվան պատկառելի փաշաները, որ աչքի ընկնեն, տպաւորութիւն թողնեն։ Այժմ բոլորն էլ ջահէլ-ջիւհել են և ամենքն էլ իթթիհադական, էնվէրի սարուկները(?)։

— Ուրեմն դուք ձեր կամքով չէիք կռւում։

— Երբէք. մեզ ինչ հարկաւոր էր ռուսների դէմ կռւի ելնել և գերմանացիներին օգնել։ Զարմանալի են մեր մեծամեծները. իրանք համոզված են, որ արջերը մեզ պիտի ուտեն և իրանք էլ հնար չունեն փրկվելու, էլ ինչի՞ չեն ուզում, որ մեզ սպիտակ արջերն ուտեն, այլ ձգտում են սև արջերին կեր դառնալ։ Ի՞նչ զանազանութիւն կայ գառի համար, որ նրան սպիտակ արջը չուտէ, այլ սև արջն ուտէ։ Գրքերը ցոյց են տուել, որ մեր ժամանակը լցվել է, պիտի օսմանցիները կործանվեն և խալաֆաթը ջնջվի. էլ այդ ճակատագրի դէմ մաքառելը յիմարութիւն չէ՞. Արիւնով ծածկեցին աշխարհը, քանդեցին ու կործանեցին ամեն բան, թէ ինչ է՝ իրանց սպիտակ արջը չուտէ, այլ սև արջին կեր դառնան։ Սև արջի ատամները թափվել է, չէ կարողանում ուտել, մեզ կիսախեղդ տանջում է։ Էլ չեմ հասկանում քանի՞ մէկ մեզ պիտի մորմոքեցնեն։

Ես հեռացայ թիւրք գերուց և քայլերս առաջ փոխելով նկատեցի քիւրդ համիդիէ Ալի-բէյ բինբաշիին, որը II կարգի վագոնի լուսամուտից աչքով ինձ էր հետևում։ Երբ մօտից անցայ, նա ասաց.

— Շա՞տ էք ման գալիս գերիների շրջանում, ինչ պաշտօն ունէք։

— Պաշտօնս գերիներին խօսեցնելն է և նրանց վիճակը ուսումնասիրելը։ Գիշերս ձեզ վագոնի մէջ պահեցին։

— Շատ ուրախ ենք. վագոնն էլ մեր չադըրն է, այսօր այստեղ է, վաղը 500 փարսախ հեռու։ Մենք ճանապարհորդելիս մեր վրանները տանելու ենք պարտաւորված, իսկ վագոնն ինքն է մեզ տանում և չէ թողնում անձրևից թրջվել, արևից այրվել, ցրտից մրսել։ Շատ լաւ հնար է. մարդուն սրանից մեծ բարիք դժուար թէ մի ուրիշ հնարագէտ տուած լինի։

Գերիների պատասխաններով մտազբաղ ես առաջ շարժվեցի։

Ալի-բէկ

Ն. Ի.(?)

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՌՈՒՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

29 մայիսի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ. — Պաշտօնական։ Գերագոյն Զօրահրամանատարի շտաբի կողմից.

Լոյս մայիսի 28-ի գիշերը և հետևեալ օրվայ ընթացքում գերմանացիք խիստ ռմբակոծութիւնից յետոյ վերսկսեցին յամառ յարձակումները արևմտեան կողմից Շավլէի ուղղութեամբ։ Մի քանի տեղ նրանք գիշերվայ ընթացքում հասնում էին մինչև մեր խրամները, բայց ամեն անգամ վանվում էին մեր կրակից, թողնելով խրամատների առաջ դիակներ և վիրաւորների կոյտեր։ Շավլէի հիւսիսային մասում թշնամու զօրաբաժիններից մինը մասամբ առաջացաւ Շակինովիի ուղղութեամբ արևմտեան կողմից։

Դուբիսսա գետի ձախ ափում մենք դիմեցինք յարձակման այդ ռազմաճակատում առաջացած գերմանական ոյժերի դէմ և մայիսի 28-ի առաւօտեան դէմ հասանք խոշոր աջողութեան, վերցնելով շշտակի յարձակումով աւելի քան 500 գերի, թնդանօթ, գնդացիրներ և հարուստ աւար։

Թշնամին ապարդիւն տեղը ռմբակոծում էր Օսօվեցը մայիսի 27-ի երեկոյեան ընթացքում։

Գալիցիայում մայիսի 27-ին և 28-ին թշնամին շարունակեց ապարդիւն յարձակումները Մոսցիսկի շրջանում։

Դնեստրի աջ ափում մենք շարունակեցինք մայիսի 27-ին և 28-ին ետ մղել թշնամուն Տիսմէնիցա և Սվիկա գետերի միջև գտնվող զօրաճակատում. մենք այստեղ ձեռք ձգեցինք մեծ թւով գերիներ, գնդացիրներ, որոնց դեռ չենք համարել։ Մեր թնդանօթների շշտակի կրակով մենք ստիպեցինք թշնամու զրահածածկ գնացքին և 5 ռմբաձիգ աւտոմոբիլի նահանջել։

Դնեստրի ձախ ափում, Գոլիշչով-Բօկալօվիցա զօրաճակատում լոյս մայիսի 28-ի գիշերը սկսվեցին յամառ կռիւներ, որոնք, ինչպէս արդէն հաղորդվեց, վերջացան թշնամու կատաղի պարտութեամբ, որ վանվեց Դնեստրի այն կողմը։ Առանձնապէս մեծ կորուստներ կրեց թշնամին Վիշնիւվ գիւղի մօտ, ուր մեր ձեռքն անցան 10 թնդանօթ, 18 գնդացիր և շատ գերիներ։

Մայիսի 27-ին թշնամու յարձակումները Գալիչի մօտ վանվեցին։ Պրուտ գետը գրաւող մեր զօրքերը հարկադրված եղան փոխել իրանց դիրքերը։ Այդ գործողութեան ժամանակ մեր զօրքերը կամովին մեզանից թողնված Ստանիսլավօվից դէպի արևելք վանեցին գերմանացիների յարձակումը, իսկ Իզուտինի(?) ուղղութեամբ վերցրին 1000 գերի։

ՖՐԱՆՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼՕ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

29 մայիսի

ՊԱՐԻԶ.—Պաշտօնապէս յայտարարվում է. Զափազանց կատաղի թնդանօթային կռիւը շարունակվեց ամբողջ գիշերը Նոտր-Դամ-Դէ-Լօրէտ շրջանում։ Թշնամու բոլոր յարձակումները մենք վանում ենք։

Արրասի հիւսիսային մասում կռիւները շարունակվում են։

ԱՒՍՏՐՕ-ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

28 մայիսի

ՀՌՈՄ.—Գլխաւոր բանակի պաշտօնական հաղորդագրութիւն.

Տիրօլ-Տրէնտինեան սահմանի վրայ ոչինչ էական բան տեղի չունեցաւ, բացի Պօնէսանիօյի գրաւումից՝ Կօրտինա-Դամպէցցոյից դէպի հիւսիս։ Մայիսի 25-ի, 26-ի և 27-ի կռիւների ժամանակ Պրօյ-Կօֆէլի բարձրաւանդակի գրաւման համար, Կարնիայի սահմանում, աւստրիացիք կորցրին աւելի քան 200 սպանված, 400 վիրաւոր և 220 գերի։

Մայիսի 28-ի գիշերը աւստրիացիք վերսկսեցին յարձակումը այդ դիրքի դէմ, որին նրանք մեծ նշանակութիւն են տալիս, բայց նորից վանվեցին լուրջ կորուստներով։ Իզօնցօ գետի մօտով մենք եռանդուն կռիւ ենք մղում թշնամու դէմ, ջանալով ընկճել նրա դիմադրութիւնը։ Մենք երեկ գրաւեցինք Մօն-Ֆալկօնէի վրայ իշխող բերդը և բլուրները։

Թղթակիցը հաղորդում է, որ ռազմական գործողութիւնները զարգանում են ամբողջ զօրաճակատում մեծ աջողութեամբ։ Ինչպէս ցոյց են տալիս դէպքերը, իտալական շտաբի պլանը զարգանում է մեթօդաբար և հասնում է իր նպատակին։ Մօն-Ֆալկօնէն գրաւելով իտալացիների առաջ ճանապարհ է բացվում դէպի Տրիէստ։

ԱՒՍՏՐՕ-ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

29 մայիսի

ՆԻՇ.—Երէկ առաւօտեան թշնամու երեք աէրօպլան Կրագուեվացի վրայ նետեցին մի քանի ռումբ։ Սպանվեցին 3, վիրաւորվեցին 10 հոգի։ Սերբ օդագնացները կռւի բռնվեցին թշնամու աէրօպլանների դէմ. վերջիններից մէկը գնդացիրային(?) կրակից ընկաւ աւստրիական հողի վրայ։

ԾՈՎԻ ՎՐԱ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

29 մայիսի

ԼՕՆԴՕՆ.—Ծովակալութիւնը հաղորդում է, որ № № 10 և 12 ականանաւերը արևելեան ծովափի մօտ գործելուց յետոյ ջրասուզվել են գերմանական սուզանաւերից նետված ականից. ազատվել են 41 մարդ։

«Տօնէգիալ»(?) և «Կանատօր»(?) նաւերը ջրասուզվել են գերմանական սուզանաւերից. նաւաստիներն ազատվել են։

«Վէլսունի»(?) նաւը ջրասուզվել է սուզանաւից Հիւսիսային ծովում. նաւաստիները նաւակներով ծովի վրայ թափառում էին 52 ժամ։

ՀԱՄԱԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

29 մայիսի

ՍՏՕԿՀՕԼՄ.—Բեռլինից տեղեկացնում են, որ Գերմանիայում բնակվող ամերիկացիք մեկնում են Շվէյցարիա և Սկանդինավեան թերակղզին։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ.—Լէնսինգը ժամանակաւորապէս նշանակվեց պետական քարտուղարի պաշտօնակատար։

Բրայանը հրատարակել է բացատրութիւն, որի մէջ ասում է, թէ Վիլսօնի հետ նա տարաձայնեց երկու կէտում. կամենում էր, որպէսզի սուզանաւերի գործողութիւնները քննէ միջազգային մասնաժողովը, ինչպէս նախատեսված է այն պայմանագրերով, որ կնքել են Միացեալ Պետութիւնները 30 տէրութիւնների հետ, թէև Գերմանիան չը կայ նրանց թւում։ Բրայանը պնդում է, որ ամերիկացիք իրաւունք չունեն իրանց տէրութիւնը դնել վտանգաւոր դրութեան մէջ, ճանապարհորդելով պատերազմական գործողութիւնների շրջանում՝ Գերմանիայի նախազգուշացումներից յետոյ։

Հաղորդում են, որ ամբողջ կաբինէտը պաշտպանում է Վիլսօնի տեսակէտը։

ԼՕՆԴՕՆ.—Լլօյդ Ջօրջը մինիստրութեան մէջ քննեց բանուորական միութիւնների 22 ներկայացուցիչների հետ ռազմամթերքների արտադրութիւնը ուժեղացնելու հարցը։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Բացվեց գաւառական բանկերի ներկայացուցիչների համագումարը, որին մասնակցում են Ռուսաստանի համարեա բոլոր գաւառական բանկերի պատգամաւորները։

Բարձրագոյնս թոյլատրվեց Ֆինլանդական սենատին մատուցանել Կայսրուհի Թագուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդօրովնային մի միլիօն մարկ՝ Թագուհու հովանաւորութեամբ բաժանելու այն հաստատութիւններին, որոնք ներկայումս զբաղված են պատերազմի կանչվածների, վիրաւորների և սպանվածների ընտանիքներին խնամելու գործով։ Նորին Մեծութիւնը իր կողմից յայտնեց, որ նա շատ զգացված է այդ նուէրից։

Ի նկատի ունենալով աւստրօ-իտալական պատերազմը, Պետրօգրադի շվէյցարական դեսպանը հաղորդեց իր կառավարութեան անունից արտաքին գործերի մինիստր Սազօնովին, որ Շվէյցարիան շարունակելու է մնալ բացարձակ չէզոք։ Նոյնանման յայտարարութիւն արել է Սազօնովին նաև Պետրօգրադի նօրվեգիական դեսպանը իր կառավարութեան անունից։

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

29 մայիսի

ՄՕՍԿՎԱ.— Մօսկվայի քաղ. դումայի արտակարգ ժողովում գիշերվայ ժ. 1-ին ներկայ էին նահանգապետ կոմս Իւսուպօվ և

ԲԱՆԱՍՏԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐԻՆ

Ննջեցէք հանգիստ։ Ահա փրկութեան
Շառագունում է արշալոյսն այնտեղ։
Ննջեցէք հանգիստ։ Սուրբ ազատութեան
Արփին է ելնում յաղթական, շքեղ։

Ահա նօսրացաւ խաւարի մշուշ։
Լոյսը կենսատիւ առնում է ծաւալ։
Խորտակվող շղթայք զնգում են անուշ։
Նոր կեանքն է ծնվում և առնում թաւալ։

Ննջեցէք հանգիստ, հոգիներ անմահ,
Ձեր արիւն ու կեանք չանցնում ապարդիւն.
Ձեր շիրիմներից աներկիւղ, անահ
Միշտ ազատ կեանքն է առնում յարութիւն։

Հառաչ ու թառանչ, հոսող արցունքներ
Թող չը վրդովեն ձեր նիրհը անոյշ,
Ցնծութեամբ գեղուն, թրթռուն սրտեր
Ձեզի օրօր են երգում մեղմանոյշ։

Եւ քանի կայ կեանք, լուսին ու արև,
Միշտ երախտագէտ սրտերում թառած՝
Կապրի ձեր անուն անմահ, յարատև,
Մինչև որ աշխարհ յաւէտ կատարած։

Վ. Տէր-Օհանեան

ԻՄ ԲՈՂՈՔԸ

Ա՜յ չար մարդիկ բիրտ սրտերով,
Ի՞նչ էք ուզում ինձանից,
Քանի՜ թողէք դուք ինձ լալով
Այս դժոխքում փշալից։

Ես էլ կուզեմ այս աշխարհում
Ստանալ բաժինս հալալ,
Ես էլ կուզեմ ամեն բանում
Ձեզ հետ առաջ ընթանալ։

Դուք որ ունէք, ձեռք էք բերել
Պատիւ ու գիրք փառաւոր,
Ես էլ կուզեմ ազատ ապրել
Էս աշխարհում անցաւոր։

Թողէք ես էլ լինեմ ազատ՝
Էս աշխարհի՝ անցաւոր՝
Դուստր, ու ձեզ պէս հարազատ
Ժառանգուհի բաղդաւոր։

Շուշիկ Աւագեան

ԿՈՅՐ ՀԱՐՍԸ

I

... Քուլա-քուլա բարձրանում էր գորշ ծուխը թալանված ու այրվող գիւղից. ողջ մնացած և վիրաւոր մարդիկ դիմում էին փախուստի։

— Կաց, աղջի, մի ետ նայենք,—ասում էր կոյր հարսը ջահէլ տալին,—հրաժեշտ տանք... ով գիտէ...

Վախից շշմած աղջիկը հնազանդ ետ է շրջում գունատ դէմքը և բուռն կսկիծով նայում հայրենի գիւղին։

— Այրվում է դեռ...

— Հա, հարսի...

— Ծուխը բարձրանում է...

— Հա, վեր է բարձրանում դէպի երկինք։

— Երկի՜նք... Անհոգ կաց, մեր ծուխն երկինք չի հասնի։

— Ինչու, հարսի։

— Մեր ծուխը ծանր է, աղջի, արիւնոտ, արցունքոտ...

— Հարսի, սիրտս մորմոքում է. երկուսս մնացինք անտուն, անտէր, սար ու ձոր ընկած...

— Լռի՛ր, աղջի, մի տրտնջար... մի տրտնջար. տրտունջը զէնք չէ, չի պաշտպանի...

II

... Յորդորում էր կոյր հարսը տալին, յորդորում, կշտամբում, սակայն իր հոգու խորքում ոլորտացող մրրկին ոյժ ու թափ տալիս ապրած սարսափներով. մայր լինելու անհուն երջանկութիւնն էր յուզում իր սիրող սիրտը, երբ գիշերվայ մութի հետ գիւղի վրայ իջաւ ոճիրը. այրում էին, քանդում, սպանում...

Իսկ ե՞րբ լուսացաւ՝ չը տեսաւ հարսը. թիւրքն էր խլել և՛ ամուսինը, և աչքի լոյս, և՛ պատիւը սիրուն տալի...

— Երբ ցած ենք իջնում, ծնկներս դողում են ահից. թւում է, թէ մէկն անխնայ հրում է ինձ, իսկ գետինը բաց է անում իր բերանը՝ ինձ կուլ տալու...,—ասում էր կոյր հարսը,—իսկ երբ բարձրանում ենք դէպի վեր՝ սարերի պաղ քամին մտնում է կանեփս(?) տակ, թև տալիս, քշում առաջ, խաստանում... լսո՞ւմ ես, աղջի, գնանք սարերով։

— Ցաղնել եմ, հարսիկ...

— Իր ճամբան ամենողն էլ յոգնի...

— Ոտքերս ծակծում են փշերը։

— Ո՞ր ճամբու վրայ փուշ չը կայ...

III

... Ցաղնած, արնակէզ հասան այնտեղ, ուր ազատ կեանք ու անհոգ ապրել էր Շարան... Ուր ժայռերի ծերպերում արծիւներն են բուն դրել, իսկ վայրը՝ դաշտում՝ մարդիկ։ Ուր երկինքը պայծառ է, աղբիւրը քչքչան, իսկ կեանքը՝ չորքաշ... Ուր սարերի գրկի մէջ խրվել է քաղաքը սև ու քարաշէն։ Ուր մարդկանց սիրտը շէն է, միտքը՝ թեւաւոր։ Ուր երգ են յօրինում ամենքը՝ ամեն օր, իսկ հացն ու ցանը կիսում իրար հետ...

— Թիւրքն է խլել հարսի սիրուն աչքերի լոյսը, սիրուն աղջկայ պատիւը,—տարածվեց տխուր լուրը քաղաքում, ու ապաստանվեցին(?) հարսն ու աղջիկը բարի մարդկանց մօտ, մի կիսաւեր հիւղի մէջ...

IV

— Անմարսելի հուրն այրում է հոգիս. երակներիս մէջ արեան փոխարէն բոցեր են սողում. լսում ես, աղջի, վեր կաց, լուա, տրորէ, բաց արա քարացած աչքերս,—ասում էր լալահառաչ կոյր հարսը.—ես ուզում եմ տեսնել երկինքն ու երկիրը, արևն ու լուսինը...

— Հարսի՛կ,—հեծկլտում էր թշուառ աղջիկը.—ազատէր, փրկէր ինձ... կրծքիս տակ աճում է իմ տառապանքի պտուղը. չեմ դիմանայ տանջանքի...

Կոյր հարսը կծկվում էր պատի տակ, սեղմում կրծքին աղջկան և անվերջ անէծքով աղմկում հիւղի լռութիւնը։

V

... Իսկ երբ սառնամանիքը վայր էր իջնում սարերից ու քամին ձեան փոշով հարթում երկրի երեսը՝ հաշտ դրացիները հաւաքվում էին մի յարկի տակ, պատմում [illegible] անցեալից ու լսում նրան, ով քիչ էր ապրել ու շատ բան տեսել կեանքի մէջ...

— Փա՛ռք Ամենակարողին, հազար բերան փառք—ասում էին ծերերը։—Ապրեցինք, քիչ մնաց մեռնելու. կեանքն ինչ է. ունայնութիւն. հաճոյքը՝ հոգու ցեց... Փա՛ռք Ամենաբարձրեալին։

— Տէր էինք՝ սարուկ դարձանք,—հառաչում էին ջահէլները։

— Թիւրքն է խլել մեր հայրենիքը, մեր հացը, մեր պատիւը...,—մռնչում էր կանանց շարքից ոխակալ կոյր հարսը, իսկ աղջիկը խնամքով ծածկում էր կրծքի տակ աճող մարդուն...

VI

... Կեանքի անիւը գլորվում էր իր առաջվայ հարթ ճամբով, սակայն չը կար անդորր այն քարաշէն քաղաքում. [illegible] երգեր յօրինվում էին ամեն օր, բողոքը չէր մեռնում սրտի մէջ, վրէժին տեղ չը կար կրծքի տակ...

— Փա՛ռք Ամենակարողին. հազար բերան փառք,—ասում էին ծերերը.—ապրեցինք, քիչ մնաց մեռնելու. մարմինն ինչ է. որդի կեր. հանգիստը՝ մեղքի ցանց... Փա՛ռք Ամենաբարձրեալին։

— Մինչև ե՞րբ հիւծվել լծի տակ ու գրաստ լինել թշնամուն...,—գաղտնի շշնջում էին ջահէլները ու երգ որոնում փրկութեան։

— Դէհ, մեծացի՛ր, դու իմ կտրիճ, դու իմ յոյս, ապաւէն,—երգում էր կոյր հարսը՝ չոքած իր որդու օրօրոցի մօտ.—թեւաւորվի՛ր, իմ արծիւ. թիւրքն է խլել մեր հայրենիքը, մեր հացը, մեր պատիւը. թեւաւորվի՛ր, իմ արծիւ...

— Հարսի,—ասում էր ամօթխած աղջիկը,—ի՞նչ բաղդ թէ մեռնէր իմ...

— Լռի՛ր, աղջի,—գոռում էր կոյր հարսը զայրոյթից։

— Երգ էլ չը գիտեմ օրօրելու...

— Տո՛ւր, ինձ տուր... տուր... օրօրեմ իմ երգով, տուր, որ սնեմ իմ կաթով. լսում ես, աղջի, իմ վրէժի բոցերով...

VII

... Երբ հիւղում աշխարհ եկաւ երկրորդ երեխան, ու բարի մարդիկ յանձնեցին հողին՝ մայր դարձած աղջկայ դին, արիւնացաւ կոյր հարսը, քինոտ խոհերի մրրիկ բարձրացաւ նրա կրծքի տակ, մտաւ երկու օրօրոցների մէջ տեղն ու սկսեց իր երգը։

— Դէհ, մեծացէք, իմ կտրիճներ, դուք իմ յոյս, ապաւէն. թեւաւորվէք արծիւներ. թիւրքն է խլել մեր հայրենիքը, մեր հացը, մեր պատիւը. թեւաւորվէք, արծիւներ...

VIII

... Վաղո՜ւց է, որ օրօրոցները յանձնվել էին տէրերին. արծիւները մեծացել էին, թեւաւորվել. աշխատում էին անտրտունջ ու երեկոները տարածվելուն պէս տուն շտապում կոյր հարսի հետ կիսելու և վաստակած ու հացը, և բաղձանքների անզուսպ կարօտը։

— Մայր,—ասում էր մեծը,—երնէկ թէ դու տեսնէիր...

Հարսիկ ձայնում էր փոքրը, թէ ապրէի՜նք տպանով(?)...

Ու մի գիշեր էլ խիստ ուշ տուն եկան կտրիճները։

— Մայր,—ասաց մեծը.—երկրում գուլում է. գնում եմ վրէժս հանելու...

— Հարսի՛, երկրում արիւն է. գնում եմ արիւնս խառնելու...

Գունատվեց կոյր հարսը, կարկամեց. չէր ուտում, չէր խմում, չէր խօսում ու հալվում էր մոմի պէս...

— Խեղճ կնիկ, մեղք ես. ցաւդ պատմիր ամօքենք. տա՞ր ենք, ինչ է. 20 տարի ապրել ենք իրար հետ, մաշվել իրար դէմ,—ասում էին սրտացաւ հարևանները։

քաղաքապետ Աստրախանով։ Նիստը բացելով, քաղաքագլուխ Չելնոկով կարդաց հետևեալ որոշումները, որ կազմվել է խրատատուների ձեռքով. 1) խնդրել քաղաքագլխին Մոսկվայի քաղ. դումայի անունից դիմել Մոսկվայի ազգաբնակութեան մի կոչով՝ անմիջապէս դադարեցնել Մոսկվային անվայել ջարդերը, 2) դիմել Մոսկվայի բանւորական և գործարանային ազգաբնակութեան խնդրելով՝ լարել բոլոր ոյժերը և թոյլ չը տալ, որ աշխատանքները կանգ առնեն ֆաբրիկաներում և գործարաններում, որովհետև աշխատանքների մի օրվայ դանդաղեցումը—յաղթանակ է թշնամու համար, 3) Մոսկվայի նահանգապետին ներկայացնել մի գրութիւն, թէ Մոսկվայի քաղ. դուման սաստիկ խռովւում է դադարեցնել ջարդերը, որոնք, չընայած ուշ ժամին, հետզհետէ աւելի է աճում, և որ Մոսկվայի դուման թոյլ չէ տալիս իրան մտածելու, որ վրա հասնող գիշերը կը մթագնվի ամբոխի որևէ արտայայտութեամբ։ Դուման առանց առարկութեան միաձայն ընդունեց այս որոշումները։

Նահանգապետը յայտարարել է Մոսկվայում. «Մայիսի 28-ին Մոսկվայի փողոցներում տեղի ունեցան ցաւալի անցքեր։ Նրանք սկսվեցին այն ձգտման ազդեցութեան տակ, որ թշնամի պետութիւնների հպատակները հեռացվեն գործարաններից։ Այս անցքերը հետզհետէ ընդունեցին ամենախայտառակ ձևեր։ Հաւաքված ամբոխները ոչ միայն փշրում էին օտար ազգանուն կրող խանութների ապակիները և աւերում դրանք, այլ և կողոպտում էին դրանց մէջ եղած ապրանքները։ Այս ամօթալի գործում մասնակցութիւն ցոյց տւին նաև կասկածելի կանայք և պատանիներ։ Այս անցքերի առիթով անհրաժեշտ եմ համարում յայտարարել Մոսկվայի ազգաբնակութեան, որ կարգերի ամեն տեսակ խանգարում Ռուսաստանի ներսը՝ բարձրացնում է մեր թշնամիների ոգին, ուժեղացնելով նրանց դիմադրութիւնը և դանդաղեցնելով վերջնական յաղթանակը նրանց վերաբերմամբ։ Մտածեցէք, ռուս մարդիկ, ձեր քաջարի եղբայրների մասին, որոնք կռւում են ձեզ համար այնպիսի անձնազոհութեամբ։ Նրանք պաշտպանում են ռուսական երկիրը ոսոխների խուժումից։ Մի խանգարէք կատարելու նրանց իրանց բաժին ընկած սուրբ գործը։ Յիշեցէք, որ Ռուսաստանի շահերի պաշտպանութեան համար կարգված է իշխանութիւն Նորին Մեծութիւն Թագաւոր Կայսրի ձեռքով։ Այդ իշխանութիւնը կարող է՝ ինչպէս պաշտպանել հայրենիքը ոտնձգութիւններից, այնպէս էլ սանձել անբարոյականացած ամբոխին, որը իւրացրել է ինքնադատաստանի իրաւունք։ Ես՝ որպէս այդ իշխանութիւնը կրողը Մոսկվայում, իմ նշանակման օրից կռիւ մղելով գերմանական բռնութեան դէմ, ինքս կարող եմ պաշտպանել հայրենի քաղաքի շահերը Ռուսաստանին թշնամի անձանց ազդեցութիւնից և նախազգուշացնում եմ, որ թոյլ չեմ տայ խառնվել իմ կարգադրութիւններին։ Սրա հետ միասին յայտնում եմ ի գիտութիւն Մոսկվայի բնակիչներին, որ նորից փորձ անելու դէպքում՝ բռնութիւն գործ դնել ընդդէմ նոյն իսկ մեզ հետ կռւող պետութիւնների հպատակների անձի և գոյքի, ես ձեռք կառնեմ ամենախստագոյն միջոցներ դրանք ճնշելու։ Սրա հետ միաժամանակ յայտարարում եմ ազգաբնակութեան, որ փողոցներում թոյլ չեմ տայ ոչ մի համախմբում և ցոյց։ Գեներալ-ադյուտանտ կոմս Իւսուպով»։

Մոսկվայի քաղաքագլուխը Մոսկվայի ազգաբնակութեանը դիմեց հետևեալ խօսքերով. «Քաղաքացիներ, Մոսկվայում կատարված անկարգութիւնները, ջարդերը, կողոպուտները և հրդեհները խախտեցին Մոսկվայի հանգստութիւնը և սպառնում են հազարաւոր վիրաւոր զօրականների առողջացման, որոնք գտնվում են մեր խնամքի ներքոյ։ Մոսկվայի քաղ. դուման լիակատար համերաշխութեամբ Մոսկվայի ազգաբնակութեան հետ մեծ ջանք է գործ դնում խնամելու վիրաւորներին, ամեն իր մատակարարելու զօրքին և կռւելու գերմանական բռնութեան դէմ։ Թող Մոսկվայի ազգաբնակութիւնը հաւատայ, որ քաղ. դուման իր պարտականութիւնը կը կատարի մինչև վերջը։ Մեր զօրքը Մոսկվային նայում է՝ ինչպէս հարազատի։ Ամբողջ Ռուսաստանի աչքում Մոսկվան ներկայացնում է ռուս ժողովրդի բարձր զգացմունքը այս մեծ կռւում. նա ժողովրդական խիղճն է և այդ խղճի մէջ է մեր ոյժը թշնամու հետ ունեցած պայքարում։ Անցած օրվայ կողոպուտները և բռնութիւնները կազմում են չը լսված ու չը տեսնված արատ հայրենի մայրաքաղաքի համար և թուլացնում մեր ոյժերը։ Իւրաքանչիւր բաց թողնված օրը մեր գործարանային կեանքում՝ ուրախութիւն է մեր թշնամու համար։ Միզանից իւրաքանչիւրը թող մտածի այդ մասին։ Մոսկվայի քաղաքային դուման դիմում է Մոսկվայի ազգաբնակութեան՝ կոչ անելով անմիջապէս դադարեցնել Մոսկվային չը վայելող ջարդերը, իսկ Մոսկվայի բանւորական և գործարանային բնակչութեան՝ խնդրելով լարել բոլոր ոյժերը և թոյլ չը տալ, որ աշխատանքները կանգ առնեն գործարաններում, որովհետև աշխատանքի դադարեցման իւրաքանչիւր օրը յաղթանակ է թշնամու։ Մոսկվայի քաղաքագլուխ՝ Չելնոկով»։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

28 մայիսի

ՍՊԱՀԱՆ.—Թեհրանից եկած գաղտնի ոստիկանութեան գործակալը, յայտնագործելով Կավէրի սպանողներին, գաղտնի մեկնեց Թեհրան։ Մարդասպանները փախել են։ Գործակալը գտնվում էր գերմանական հիւպատոսարանում։

Շիրազից եկան 50 ժանդարմ։

ԹԵՀՐԱՆ.— Վերջին օրերս այստեղ նորից լուրեր պտտվեցին, թէ թշնամի մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչները աշխատում են փոխել կաբինէտը իրանց օգտին մէջլիսի և հոգևորականութեան վրա ազդեցութիւն գործելով։ Փչուս լուրեր են տարածում, թէ երբ թիւրքերը նոր արշաւանքի են ձեռնարկելու դէպի Քիրմանշահ։ Ամեն մի շարժում թիւրքերի կողմից դէպի Քիրմանշահ վաղօրօք դատապարտված է կատարեալ անաջողութեան, եթէ նկատի առնենք, որ հիւսիսից մեր զօրքերն են ներս մտել, իսկ անգլիացիք շարունակում են առաջանալ հարաւի կողմից դէպի Բաղդադ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

◆ «Н. В.»-ին հեռագրում են Պարիզից, որ աւստրիացիք վճռել են սաստիկ ամբակոծութեան ենթարկել Վենետիկը, ինչպէս գերմանացիք ամբակոծեցին Րէյմսի տաճարը։ Իտալացիք միջոցներ են ձեռք առել պաշտպանելու պատմական յիշատակարանները Վենետիկում։

◆ Ամերիկացիք փախչում են Գերմանիայից դէպի Շվէյցարիա։

◆ Իտալիայի դէմ պատերազմելու ծրագիրը Աւստրիայի համար կազմել են Վիլհէլմը և ֆելդմարշալ Հինդենբուրգը Վիէննայում։ Ձեւի համար խորհրդակցութեան էր հրաւիրված ծերունի Ֆրանց-Յօսէֆը...

◆ Լոնդոնում գումարվելու է համապետական կոնֆերենցիա Անգլիայի ֆինանսական դրութիւնը քննելու համար։

◆ Բուխարէստից հեռագրում են, որ երբ այնտեղ է մեկնելու բուլղարական Ֆէրդինանդ արքան, որպէսզի Ռումինիայի հետ համաձայնութիւն ստորագրէ՝ Թիւրքիայի դէմ միասին հանդէս գալու մասին։

◆ Սպանիան հաւաստիացրել է երրեակ համաձայնութեան պետութիւններին, որ իր լիակատար աջակցութիւնը նրանց կողմն է։

ԳԵՏԵՐԸ ԹՈՒՆԱՒՈՐՈՒՄ ԵՆ

«Standard» թերթը մայիսի 20-ից հաղորդում է. «Անգլիական զօրքերը ստացել են նախազգուշացումն, որ Իպրի մօտի գետերից մէկը թունաւորված է գերմանացիների ձեռքով։ Հիմք չը կայ կասկածելու այդ հաղորդագրութեան մէջ, որովհետև գերմանացիները արդէն թունաւորել են Հարաւային-Աֆրիկայի աղբիւրները։ Սակայն մեծ տարբերութիւն կայ աղբիւրի և գետի թունաւորման մէջ։ Կարելի է կասկածել, թէ մի հսկայական գետ կարող է թունաւորվել դիցուք մեծ քանակութեամբ մկնդեղով։ Գերմանացիները ոչնչի առջև կանգ չեն առնում։ Խեղդիչ գազերից յետոյ գերմանացիները հերթ են դրել գետերի թունաւորումը։ Ամենից հեշտ է գետերը թունաւորել հիւանդութիւններ առաջացնող թոյներով։ Բարեբաղդաբար շատ քիչ բակտերիաներ կարող են մնալ հոսող ջրում, իսկ նախազգուշական պատուաստումները անվնաս են դարձրել անգլիական զինւորների ստամոքսը հիւանդութիւններից»։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՆԻ ԵՒ ՄԱՆԱԶԿԵՐՏԻ ՇՐՋԱՆԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ

Ինչպէս յայտնեցինք, Վանի արկածեալներին օգնելու համար Թիֆլիսի Վաճառականական Բանկը յատկացրեց 5000 ր.։ Բանկի վարչութիւնը որոշել է ուղարկել Վան՝ իր յատուկ լիազօրին (բանկի պաշտօնեայ Արշակ Սաֆարեանին, վանեցի) օգնութեան գործը կազմակերպելու և նպաստը բաշխելու։

—

Նպաստամատոյց Ընկերութեան վարչութիւնը, ամսիս 29-ին կայացրած իր նիստում, համաձայն ընդհանուր ժողովի որոշման, հաւաքելով հաւկատար տեղեկութիւնները՝ Վանի և Մանազկերտի շրջանի կարիքների մասին, որոշել է իր համար գործունէութեան շրջան վերցնել առ այժմ Մանազկերտը և, ուղարկելով իր լիազօրներին, կազմակերպել այդտեղ ճաշարան 300 հոգու համար ու տանելով կտորներ՝ հիմնել աշխատանքի տուն, կարել տալ զանազան հագուստ կանանց, երեխաների և տղամարդկանց համար և բաժանել կարօտեալներին. Պէտք է ուղարկվեն և մի քանի կարի մեքենաներ։ Այդ նպատակի համար ընդհանուր ժողովի յատկացրած 10 հազար րուբլի գումարը, անշուշտ, բաւական չէ, ուստի վարչութիւնը որոշեց գործադրել այդ նպատակին և այն բոլոր նուէրները, որոնք յատկապէս կը ստացվեն այդ նպատակով։

Առ հասարակ լաւ կը լինէր, որ Նպաստամատոյց Ընկերութեանս ուղարկվէին նուէրները և յատուկ այդ նպատակով, ինչպէս այսօր արել է պ. Ս. Կիւլպէնկեանը, նուիրելով 100 րուբլի։

—

Խմբագրութիւնս ստացաւ Վանից, յատուկ սուրհանդակով, մի նամակ, մայիսի 21-ից գրված, Սահմանադիր-Ռամկավար Կուսակցութեան վարչութիւնից, որ բաւական հետաքրքրական տեղեկութիւններ է պարունակում Վանի անցքերի մասին։ Այդ նամակից երեւում է, որ Վանի հայերի ինքնապաշտպանութեան գործի համար զինւորական ընդհանուր հրամանատար է եղել սահմանադիր-ռամկավար Արմենակ Եկարեանը և նրա օգնականներ՝ երկու դաշնակցականներ։ Առ հասարակ սահմանադիր-ռամկավարները Վանի ինքնապաշտպանութեան գործում մեծ դեր են խաղացել։ Նամակը կը տպենք յաջորդ անգամ։

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐԸ ՄԻ ՔԱՆԻ ԺԱՄՈՎ ՄԵԶ ՄՕՏ ՀԻՒՐ

Ամսիս 25-ի ուշ երեկոյեան Նաւթլուղի դասաւորող հիւանդանոցը լուր ստացաւ, որ միւս օրը հիւանդանոց այցելութեան են գալու կովկասեան քաղաքների ներկայացուցիչները և հասարակական գործիչները։

Լոյս 26-ի առաւօտը հիւանդանոցում սկսվեց եռուն աշխատանք՝ մաքրութեան վրա հսկելու և հիւրերի համար պատրաստութիւն տեսնելու. ստեղծվեց մի տեսակ լարված և սպասողական դրութիւն. ամենքը սրտատրոփ և անհամբեր սպասում էին հիւրերին. անցնում էր րոպէ ու ժամ, վաղուց ամեն ինչ պատրաստ էր, ուղիղ ժամը 4½-ին ցերեկվայ հիւանդանոցի դանը իւբար ետևից մօտեցան մի շարք աւտոմօբիլներ՝ բերելով թանկագին հիւրերին. մուտքի ճանապարհի աջ կողմը մաքուր հագնված կանգնած էին սանիտարական խումբը և ծառայող զինւորները, իսկ ձախ կողմից բժիշկները, գթութեան քոյրերը և բոլոր ուսանողութիւնը։

Առաջից գալիս էին Թիֆլիսի քաղաքագլուխ Խատիսեանը, ոստիկանապետ Ջգանովսկին և ուրիշ քաղաքների ներկայացուցիչներ և հասարակական գործիչներ. այդտեղ էին «Մշակի» խմբագիր Հ. Առաքելեանը և «Р. Сл.»-ի աշխատակիցը։

Հիւրերը հենց առաջին անգամ ցանկացան տեսնել թէ ինչ հիմքերի վրա է դրված հիւանդների քաղ. հիւանդանոց տեղափոխելու գործը. հիւրերի ներկայութեամբ կատարվեց այդ գործողութիւնը, որից միասին գն. ապա անցան հիւանդանոցի ընդունարանը, բաղնիքը և մի քանի այլ տեղեր և վերջը անցան նրանց համար պատրաստված շքեղ սեղանատունը. չը մոռանամ ասել, որ յարգելի հիւրերի համար հիւանդանոցի տախտակամած նորակառոյց շէնքի մէջ բացված էր 10 առանձին առանձին մաքուր, շքեղ զարդարված մօտ 320—350 հոգու համար սեղան. իւրաքանչիւր սեղանի վրա հսկում էր մի-մի տանտիկին իր օգնականներով սպիտակ հագնված. իւրաքանչիւր սեղան զարդարված էր նրա կառավարիչ տանտիկնոջ ճաշակին համեմատ՝ գոյնզգոյն վարդ ու ծաղիկներով։ Սեղանատան մուտքի առաջ ձախ կողմի պատը զարդարված էր մօտ 30-աչափ՝ հիւանդանոցի այլ և այլ լուսանկարներով, իսկ աջ կողմից ցուցադրված էին հիւանդանոցում պառկած նկարիչ հիւանդ հրէայ զինւոր Վ. Բուրշտէյնի մի շարք ձեռանկարները. սեղանատունը այն աստիճան շքեղ էր զարդարված, որ դրսից ներս մտնողի վրա թողնում էր հաճելի տպաւորութիւն։

Սեղանատունը շատ բազմամարդ և աղմկալի էր։ Առաջին բաժակը վերցրեց հիւանդանոցի գլխաւոր բժիշկ Ե. Յ. Մխաեանը, ապա քաղաքագլուխ Խատիսեանը և վերջը Ալէքսանդրոպոլի քաղաքագլուխը։

Հացկերոյթից յետոյ հիւրերի մի մասը այցելութեան գնաց քաղաքային նորակառոյց սպանդանոցը, իսկ միւս մասը դիմեց դէպի քաղաք։

Պէտք է աւելացնել և այն, որ հիւրերը հիւանդանոցից հեռացան գոհ և լաւ տպաւորութեան տակ։ Կ. Շ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ

◆ Այսօր Մեծ Իշխանուհի Տատիանա Նիկոլայէվնայի կոմիտէտի օգտին փոխարքայի պալատական այգում, ց. ժամը 1-ից կը սկսվի մեծ գրոսանք ամենաբազմակողմանի ծրագրով։ Հաւատում ենք, որ այն ջերմ վերաբերմունքը, որպիսին ցոյց տուեց Թիֆլիսի հասարակութիւնը մայիսի 29-ին հանգանակութեան օրը և 30-ին՝ սինեմատոգրաֆների օրը՝ դէպի յիշեալ համակրելի կոմիտէտի գործունէութիւնը, այնպէս և այսօր կը նպաստէ ըստ ամենայնի գրոսանքի կատարեալ աջողութեան։

◆ Հեռագրական տեղեկութեան համաձայն, Մեծ Իշխանուհի Տատիանա Նիկոլայէվնայի կոմիտէտը յունիս և յուլիս ամիսների ծախքերի հաշւում մտցրել է 100,000 րուբլի միանւագ նպաստ կովկասեան յանձնաժողովին, անկախ ամեն ամիս տրվող 75,000 րուբլուց։

◆ Կովկասից Պետրօգրադ գնացող ճանապարհորդների շատութեան պատճառով, շտապ համաձայնութիւն է կայացել երկաթուղիների վարչութիւնների միջև, որի հիման վրա, յունիսի 1-ից ամեն օր անընդհատ գնացքներ են երթևեկելու ուղղակի գծով։ Բացի այդ՝ վագոնների սովորական կազմին կցվում է և III կարգի մի վագոն։

◆ Այսօր, Ժողովրդական Տանը, ցերեկվայ ժամը 11-ից, տեղի է ունենալու Ժողովրդական համալսարանի ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը։

◆ Այսօր քաղ. դումայի իրաւասուները քաղաքագլխի գլխաւորութեամբ դիտելու են տղայոց 2-դ գիմնազիայում կազմված ցուցահանդէսը։

◆ Կարգադրութիւն է արված Անդրկովկասի երկաթուղիների վարչութեան կողմից, որ փախստականների տեղափոխութիւնը պէտք է կատարվի ձրիաբար։

◆ Յօգուտ պատերազմից վնասվածների հանգանակութեան օրերին, մայիսի 29-ին 30-ին և 31-ին, հանգանակութիւններ թոյլատրեցին, հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրի կարգադրութեամբ, նաև գնացքների մէջ։ Հանգանակութիւնը կատարում են այդտեղ երկաթուղային գործակալները, որոնք յանձն են առել այդ պարտականութիւնը։

◆ Կովկասեան ճանապարհների հաղորդակցութեան պետ ինժեներ Գոֆմանը նշանակվել է Մոսկվայի ճանապարհների հաղորդակցութեան կառավարիչ։

◆ Ներկայ ուսումնական տարում Թիֆլիսի Կ. Ռ. Երաժշտական Դպրոցը աւարտել են՝ 1) դաշնամուրից Սերգ. Սիդեակին, Զինայիդա Կրժիվեց, Մինադօրա Կիկնաձէ, Եւգինէ Շպակօվսկայա, Ելիս. Ռուդայա և Թամարա Շարլեցկայա. 2) երգեցողութիւնից՝ Ան. Կրիվօվ և Լ. Տրացենկօ. 3) նուագածութիւնից՝ Եակօվ Լավրենկօ և այլն։

◆ Հ. Ազգագրական Ընկ. խորհուրդը ստացել է Վեհ. Կաթողիկոսից օրհնութեան կոնդակ Եր. Լալայեանի հաւաքած «Ցուցակ ձեռագրաց Վասպուրականի» հրատարակութեան համար, որը նուիրված է Վեհափառի անուան։

◆ Ստացանք «Աղբիւր» ամսագրի № 5-ը։ Հանդէսը ամբողջապէս նուիրված է Գրիգոր Արծրունու 25-ամեայ յօբելեանի 25-ամեակին։ Տպագրված են մի շարք յօդուածներ, որոնք լոյս են տեսել Արծրունու յօբելեանի օրը 25 տարի առաջ։ Տպված են նաև Արծրունու մի քանի պատկերները և «Մշակի» նախկին աշխատակիցների խմբանկարը։

◆ Ստացանք Աստրախանում հրատարակվող «Բանբեր» շաբաթաթերթի առաջին համարը։ Տպված է գեղեցիկ թղթի վրա. պարունակում է 2 լուսանկար՝ հանգուցեալ Գէորգ ք. Մկրտումեանի և հայկական կամաւորների 6-րդ դրուժինայի մի հարիւրակի։ Առայժմ թերթը լաւ տպաւորութիւն է թողնում։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 30 մայիսի

Սրանով ներփակեալ ուղարկելով ձեզ մի հարիւր րուբլի (100 ր.), խնդրեմ ընդունել այն Նպաստամատոյց Ընկերութեան հաշւին Վան և Մանազկերտ ուղարկվելիք նախնական օգնութեան գործի համար։

Ս. Կիւլպէնկեան

ՖԵԼԻԵՏՈՆ

ԴԷՊԻ ՎԱՆ

Վանը այժմ դառել է կովկասահայերի ձգտման ու երազանքների միակ ուխտատեղին՝ նրանց Կիսլովոդսկը։ Վանի մասին են խօսում մանաւանդ արձակուրդ ստացած ուսուցիչներն ու վարժուհիները, պառաւած աղջիկները, ողորմած քոյրացուներն ու սանիտարուհիները։ Վան են շտապում գնալ չընդունված կամաւորները, ամեն տեսակի ու հասակի լիազօրները, ատամնաբոյժները, ֆելդշերները, ակուշերկաները, մասսաժիստները. մի խօսքով՝ տեղից վեր կենողը այժմ դէպի Վան է շտապում։

—

Երէկ փողոցում հանդիպում եմ երկու տիկիններին։

— Նազանիդա Ամբակումօվնա,—դիմում եմ դրանցից մէկին,—ո՞ւր էք մտածում գնալ ամարանոց։

— Ի հարկէ, Վան. ամուսինս ասում է, որ այս ամառ ամենից ապահով ու էժան ամարանոցը Վանն է, և մենք արդէն պատրաստութիւններ ենք տեսնում. ես ինձ համար կարել եմ տալիս կամաւորի հագուստներ à la Վարդան, տղաս՝ Ժորժիկը à la Դրօ, իսկ աղջիկս՝ Լիօլեան à la Քեռի։

— Բայց մի՞թէ Վանում այժմ ապահով է. ասում են, որ քիւրդերը...

Նա ինձ ընդհատում է.

— Ոչ մի քիւրդից չենք վախենում. մենք վերցնում ենք մեզ հետ Ժորժիկիս թուրը և հրացանը. ճիշդ է, դրանք մանկական խաղալիքներ են, բայց քիւրդերը երբ տեսնեն մեզ Վարդանի, Դրօյի և Քեռու համազգեստներով, մանկական թրից ու հրացանից էլ կը վախենան ու կը փախչեն։

Ես, ի հարկէ, համաձայնվեցի...

— Իսկ ճանապա՞րհը. գիտէք, որ Վանի ճանապարհը...

— Մենք դրա մասին էլ ենք մտածել. այստեղից մինչև Բայազիդ կը գնանք երկաթուղով. այնտեղից...

— Բայց Բայազիդ երկաթուղի չէ գնում։

— Ոչ, գնում է. իմ ամուսինս ասում է, որ գնում է. Իգդիրից կը վերցնենք աւտօմօբիլ և երեք ժամում կը լինենք Վան։

— Բայց Իգդիրից Վան աւտօմօբիլ չէ գնում...

— Ոչ, գնում է. ամուսինս ասում է, որ գնում է։

— Բայց ես լաւ գիտեմ, որ չէ գնում,—ուզեցի հակաճառել։

Նազանիդա Ամբակումօվնան արհամարհական ժպտով պատասխանեց.

— Այո, այդ առաջ էր, որ չէր գնում. այժմ ամեն բան շինել են. 3 ժամում ուղղակի Վան կարելի է հասնել։

— Լաւ, ինչու համար էք գնում,—հարցրի ես։

— Ինչի. զարմանալի մարդ էք. մի՞թէ կարելի է այժմ հայ լինել ու Վան չը գնալ. միայն յիմարներն են, որ այժմ Վան չեն գնում։ Կը գնանք, կը հիմնենք այնտեղ «Чашка чая», կը հրաւիրենք ռումինական օրկեստր, կը տանենք հետներս հայոց դերասանական խումբ՝ Արմենեանին, միայն թէ առանց «Մելիքի-աղջ՚այ»-ի, յետոյ կը բերենք Աբէլեանին, կամ նոյն իսկ Սևումեանին, թատրոններում կը տանք մի քանի

Սակայն կոյր հարսը չէր լսում ու հալվում էր մոմի պէս...

IX

— Դէհ, գնացէք, դուք իմ յոյս, ապաւէն։ Թեւաւորվէք, արծիւներ. թիւրքն է խլել մեր հայրենիքը, մեր հացը, մեր պատիւը. թեւաւորվէք, արծիւներ...,—մռնչում էր կսկծից կոյր հարսը.—ու լսեցէք վերջին խնդիրս, վերջին բաղձանքս. թէ չէ, անմարելի վրէժից կը ճեղքվի կուրծքս՝ չեմ դիմանայ. լալու ոյժ չը մնաց, համբերելու հնարս կտրաւ. ով գիտէ, գուցէ...

— Ի՞նչ ես ուզում, մայր։

— Ասա, հարսի։

Գունատվեց կոյր հարսը, ձեռքերը տարածեց մթութեան մէջ ու շշնջաց.

— Երբ ետ գաք, բերէք ինձ նուէր ձեր սպանած թիւրքի գլուխը, սիրտը, ձեռքը, ոտքը... բերէք, որ կրծքիս սեղմեմ, հանդարտվի վրէժիս հրդեհն, չը հրահրի. չեմ դիմանայ. իսկ եթէ մեռած լինեմ՝ իջեցրէք գերեզմանիս մէջ, ոսկորներիս մօտ. բերէք...

X

... Թռչունները չուել էին տաք երկիր. սար ու ձոր մերկացել էին ու դեղնել. երկինքը պաղ անձրև էր մաղում, իսկ քամին թափառում սանձարձակ ու երգում իր դժգոհ երգերից։

Մէկը թակեց հիւղի դուռը։

— Բաց, հարսի, ես եմ...

— Ի՞նչ ես ուզում կէս գիշերին,—ձայնեց հարսն անտարբեր։

— Հարսի՛կ, ես եմ... ես... բաց արա։

Կոյր հարսը երերալով բացեց դուռը, ներս թողեց երիտասարդին ու քարացած մնաց շեմքի վրա։

— Միայն դո՞ւ ներս մտար...

— Միայն ես,—պատասխանեց տղան երկիւղած։

Կոյր հարսն յենվեց պատին ու հազիւ լսելի ձայնով շշնջաց.

— Պատմի՛ր... մի քաշվիր... ես ձեզ սնել ու մեծացրել էի հայրենիքիս վրէժի համար... Պատմի՛ր. ես է՞լ ոչ արտասուք ունիմ, ոչ հառաչանք...

— Սուրբ ձորում կռւում էինք, հարսի. վրէժը թեւաւորել էր մեզ. մռնչում էինք կատաղի առիւծի նման, ու մեր հարուածները ահռելի էին...

— Շա՞տ ջարդեցիք,—ծիծաղեց երջանկութիւնից ցնորված հարսը։

— Շա՜տ, հարսի...

— Մեզ նման ցաւից հառաչել գիտե՞ն անօրէնները։

— Հառաչում են, հարսի, մեզ պէս։

— Նրանց վէրքերից էլ ծորում է տաք ու կարմիր արիւնը։

— Հա, հարսի. տաք ու կարմիր, իսկ և իսկ մեր արեան նման։

— Դէհ, տուր շօշափեմ, տուր ցնորվեմ բաղդից։

— Ի՞նչ տամ, հարսի,—սոսկաց տղան։

— Տուր, իմ կտրիճ, իմ արծիւ, տուր անօրէնի գլուխը, սիրտը, ձեռքը, ոտքը, ինչ որ բերել ես...

— Հար-սի՜...

— Ոչինչ թէ արիւնոտ է. տուր, տուր՝ քսեմ աչքերիս, բացվեն. դժուար է նայել ու չը տեսնել. տուր, իմ կտրիճ, իմ հերոս...

— Հար-սի՜...

— Տուր, տուր զգամ, մի վախենար։

— Հարսի՛... ձորում մութ էր, սև ու դաժան. երբ կռիւը վերջացաւ, սողացի դիակների մօտ ու գլուխը կտրեցի, փախայ...

— Տուր, իմ պարծանք, տուր գլուխը...

— Հարսի, մութ էր... գիշեր... երբ լուսացաւ՝ տեսայ, որ եղբօրս գլուխն եմ քեզ նուէր բերում...

— Իսկ Հայաստա՞նը... կսկծից ճչաց կոյր հարսը.—ազատվե՞ց իմ Հայաստանը...

— Չէ, հարսի, չազատվեց...

Շուշանիկ Կուրղինեան

ներկայացումներ ու կօնցերտներ յօգուտ կամաւորների կամ փախստականների, ապա կը կազմակերպենք «Գթութեան և ողորմածութեան օր», «Սպիտակ ծաղկի օր», «Սասունի օր» և՝ ընդհանրապէս զանազան օրեր, որոնց ցուցակը մենք ունենք, և կը տեսնէք, որ մի քանի ամսից Վանը կը դառնայ Թիֆլիս. նոյնը կանենք Մուշում, Խոյում, Բաղդադում, այստեղից կանցնենք Էրզրում և այլն:

Ես դարձեալ չը հակաճառեցի և, ցանկանալով նրանց աջողութիւն, հեռացայ:

—

Դեռ նոր էի այդ հասարակական աւերն, արիւն, կրակ, բոց ու ածուխ ունեցող տիկնոջից մի քանի քայլ հեռացել, որ ձեռքս բռնեց մի երիտասարդ:

— Ներեցէք, որ անհանգստացնում եմ ձեզ. ես հէնց ձեզ էի փնտռում:

— Ի՞նչ ունէք ինձ հետ:

— Ուզում էի հարցնել՝ որտեղից է յարմար Վան գնալ. Երեանի վրայով թէ Թաւրիզի:

— Իսկ ի՞նչ ունէք անելու Վանում,— հարցրի ես:

— Գիտէք, ես այստեղ մի հիւրանոց էի պահում. գործս՝ խմիչքների արգելման պատճառով՝ անաջող անցաւ. այժմ վճռել եմ տեղափոխուել Վան, բանալու եմ այնտեղ մի հիւրանոց եւրոպական բուֆէտով. այնտեղ խմիչքներ ծախել կարելի է. քանի որ Վանը դեռ ևս Ռուսաստան չէ, քանի դեռ պատէնտ, պրոմիսլովոյ վկայական, ակցիզ,

[illegible]

զանդ. հէնց որ թոռ են տեսնում, տառեխները վազվզելով գալիս, թափվում են մէջը. օրական կարելի է բռնել էն քիչը 200,000 հատ. 100-ը տեղում արժէ 5 կոպէկ, իսկ եթէ պատրաստես ժեստէ արկղիկների մէջ՝ երկուսը կը ծախես 40 կոպէկով. ա՛յ թէ աշխատանքը որտեղ է՝ Վանում և նրա լճի վրա. այստեղի լազաթը դուրս եկաւ:

Անպիտանը Վանի տառեխների մասին այնպիսի ոգևորութեամբ էր պատմում, որ քիչ մնաց, որ ես գնայի ու նրա հետ ընկերանայի տառեխի գործում, բայց յիշեցի, որ, ճիշդ որ, ժեստ չը կայ, և սուս ու փուս տեղումս նստեցի:

Զէ, ես վճռել եմ. այլ ես Վան չեմ գընում:

Սալ-Ման

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Печатать дозволено военной цензурой.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1011.

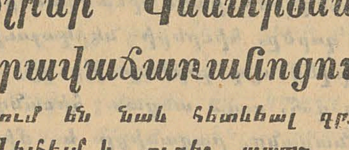

(կ.) 50—27

Թիֆլիսի Կենտրոնական Գրավաճառանոցում

ծախվում են նաև հետևեալ գրքերը.

Գրժ. «Վիլհէլմ և ուրիշ պատմուածքներ» գ. 15 կ.

Թ. Խզմալեան «Մայրենի լեզուի մէթօդական» գ. 40 կ.

Հերման Շատրիան. Թարգմ. Վ. Փափազեանի. «Մի գիւղացու պատմութիւն» գ. 1 ր. 50 կ.

В. А. АБАЗА. «Исторія Арменіи. ц. 1 р.

МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАННЫХЪ ДѢЛЪ. «Сборникъ дипломатическихъ документовъ. —Реформы въ Арменіи». ц. 1 р 20 к.

Դիմել՝ Въ Тифлисъ, Центральная книжная торговля. 372. 1—1

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐԻՆ

Զրիարար ուղարկում եմ ձեռնարկ, թէ ինչպէս կատարելագործել և ընդարձակել գործը: Մի խնայէք 3 կոպէկը: Գրէք ձեր հասցէն, նոյնպէս և ձեր ծանօթների հասցէները: Մեր հասցէն՝ Рига «Посредникъ для портныхъ» 355.

(կ.) 344. 10—1

„Գուտտենբերգ“ գրախանութ. Թիֆլիսում վաճառվում է

Ս. ԲԱՐԽՈՒԴԱՐԵԱՆԻ

„ԱՐԵՒԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ“

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ

Գինը 1 ր. 15 կ. պօստի ծախքով: Կարելի է ուղարկել և պօստային մարկաներ:

368. 2—2

Բոլոր հայ գրախանութներում վաճառվում են ծխական և պետական դպրոցների համար իմ կազմած

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐԵՐԸ

(Ա. Բ. Գ. Դ. տարիներ, Հին-Ուխտ, Նոր-Ուխտ և Գործք-Առաքելոց): Ստանալ ցանկացողները կարող են դիմել՝ 1) ինձ—Бебутовская 52 և 2) «Գիրք» գրավաճառանոցին:

Զեղչ 25%:

ՍԱՀԱԿ ա. ք. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

(կ.) 324. 12—3

Պետական ծառայութեան մէջ եղող մի պատուաւոր անզաւակ հայ պարոն և իր ամուսինը ցանկանում են, համաձայն օրէնքի, որդեգրել հայ որբերից մէկին (ցանկալի է, որ փախստականների զաւակ լինի): Երեխան պէտք է լինի արական սեռի, առողջ և ոչ աւելի քան 2—3 տարեկան հասակի: Մանրամասն. համար դիմել՝ Քութայիս, հայոց քահանային:

(կ.) 355. 2—2

ՄԻԱՅՆ ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

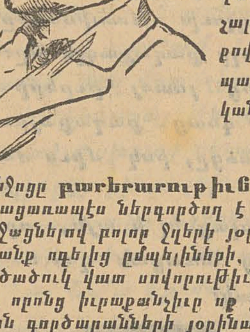

ԿԱՐԵՒՈՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԲՈԼՈՐ ՆՐԱՆՑ, ՈՎՔԵՐ ԿՈՐՑՐԵԼ ԵՆ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՈՅԺԸ

Բոլոր նրանց, ովքեր տառապում են թուլութիւնից, ինձ մօտ պատրաստված է պատեհ, որ բերում է և ուրախութիւն և յոյս: Ամենքի համար ունեմ հրաշալի միջոց, որոնց ջղերը բոլորովին քայքայված են վատ սովորութեան հետևանքով՝ կամ աննպաստ պայմանների շնորհիւ. որպէս «ԱՄՐԻԴԱ»-ի հնարողը, պարտք եմ համարում հնարաւորութիւն տալ իւրաքանչիւր անուժին, ջղային մարդկանց փորձել բոլորովին ձրի. հաւատացած եմ, որ նա կը բերի առողջութիւն և բաղդաւորութիւն նրանց, ովքեր գաղտնի տառապում են:

Իմ միջոցը բարերարութիւն է ամենքի համար, նա բերում է իւրաքանչիւրին առողջութիւն և ոյժ. իսկ նա բացառապէս ներգործող է այնտեղ, որտեղ գործը հասնում է սեռական օրգանների բուժման և ամրացման, առողջացնելով բոլոր ջղերի յօրինակարգը. նա գործադրվում է մեծ աջողութեամբ, երբ թուլութիւնը լինում է հետևանք ոգելից ըմպելիների, ծխախոտի և թմբախոտի չափազանց գործածութիւնից և սեռային գրգռումների, նաև ծածուկ վատ սովորութիւններ, որոնք վնասում են սեռային կարողութեանը. նոյն իսկ վատ սովորութիւնների, որոնց իւրաքանչիւր ոք չէ կարող վատ անել, երբեմն անչափ վնասակար են ներգործում ջղային և սեռական գործարանների յօրինակարգի վրա, այդպիսի սովորութիւնները պէտք է վերացրել մուգ թէյի, սուրճի և այլ վատ սնունդի և այլն և այլն:

Նրանցից շատերը, ովքեր այժմ տանում են կեանքի ամենախիստ պատկերը՝ տառապում են լռութեամբ և լաց են լինում իրանց երիտասարդական սխալների համար, իմ միջոցը տալիս է այն շատափոյթ ուրախութիւնը, որին նրանք ջերմագին ձգտում են:

«ԱՄՐԻԴԱ»-ն՝ ամեն հասակի համար գործածական է: «ԱՄՐԻԴԱ»-ն՝ բուժելու աղբիւրն է: Նա տալիս է սեռական օրգաններին ոյժ նոր կեանքի համար: Անախորժ նշանները, որոնք սովորաբար առաջ են բերում թուլութիւն, անյայտանում են առանց հետքի, չը կայ այլևս ծանրութիւնը, անհանգիստ քունը, տրտմութիւն և ուրիշ անհաճոյ զգացողութիւնները:

ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ Է ՁՐԻ

«ԱՄՐԻԴԱ»-ն թոյլ մարդուն դարձնում է առնական և կայտառ՝ որպէս պատանի: Ով ընկած է յուսահատութեան մէջ, կարող է գրել ինձ, հաստատ հաւատալով, որ կուղարկեմ նրան միջոց, որով նորից կը տայ նրան ոյժ ու ամրութիւն: Գործածելով այդ միջոցը, դուք կը զգաք 10—30 տարի աւելի երիտասարդ. իւրաքանչիւր ոք, ով դիմում է ինձ, կարող է նկատի ունենալ միշտ լուրջ վերաբերմունք, միայն պէտք է գրել նամակ, ներփակելով ուղարկելով 3 հատ 7 կօպ. մարկաներ պօստի ծախքի համար. ես կուղարկեմ «Ամրիդա»-ի նմուշը խնամքով ծրարած՝ այնպէս, որ ոչ ոք չէ կարող իմանալ, թէ ինչ էք ստանում:

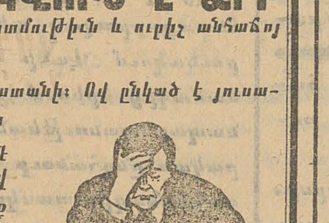

Մեք յետաձգի և անտարբեր մեք վերաբերվի առաջարկիս, այլ շտապեցէք օգտվել յարմար առիթից, որպէսզի առողջանաք: Իմ հասցէն՝ ГОРАШІО КАРТЕРЪ, БОЛЬШАЯ ЛУБЯНКА, домъ 14, ОТД. 65, МОСКВА. Խնդրում եմ հասցէները, անուն և ազգանունը գրել ռուսերէն պարզ և որչափ կարելի է մանրամասն և ճիշդ:

Կարտէրը ասում է.— «Էլ մի տառապէք, այլ գրեցէք ինձ և դուք կը ստանաք այն, ինչ որոնում էք»:

ԱՌԱՆՁՆԱՊԷՍ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԴԱՐՁՐԷՔ ԹԷ ԻՆՉ ԵՆ ԳՐՈՒՄ ԻՄ ԳՆՈՐԴՆԵՐԸ

Մեծարգոյ պ. ԳՕՐԱՇԻՕ-ԿԱՐՏԷՐ!

«Ամրիդա» հաբը հրաշալի կերպով բժշկում է սեռական յօրինակարգը (ես դրան հաւատում եմ), փորձել եմ ինձ վրա և ահա թէ ինչպէս: Ես բժշկեցի սերմի ինքնաքամ արտահոսումը, սկսեցի բնականօրէն յարաբերութիւն ունենալ կնոջս հետ, որ առաջ ունենում էի մեծ դժուարութեամբ նոյն էլ հազուագիւտ անգամ. «Ամրիդան»-ի գործը կատարեց: Ընդունեցէք խորին շնորհակալութիւններս: Կարողէք օգտվել իմ բոլոր նամակներից այնպէս, ինչպէս որ կան: Ուղարկում եմ իմ լուսանկարը, պատճէնը կարող էք ուղարկել որտեղ ցանկանում էք և ինչպէս կամենում էք:

ԱԼԷՔ. ԵԳՈՐ. ԿՈՒԶՄԻՆ:

Եթէ Ձեր գնորդներից մէկը չէ հաւատում, թող գրի ինձ, ու ես նրան կը գրեմ, թէ ինչեր եմ քաշել:

16 փետրվ., 1913 թ. Ալէք. Եգորովիչ Կուզմին. Տօմսկ, Նիկօլսկայա, 28:

Յարգելի պարոն ԳՕՐԱՇԻՕ-ԿԱՐՏԷՐ!

Ուղարկում եմ իմ լուսանկարը և տալիս եմ Ձեզ լիակատար ազատութիւն օգտվելու իմ անունից: Ստանալով Ձեր «Ամրիդա» դեղը, ես գործածեցի 125 հաբ, որոնցից հրաշալի կերպով կազդուրվեց իմ 21 տարվայ քայքայված սեռական օրգանիզմը: «Ամրիդան»-ը ոսկի ձնաչափ արժէքաւոր միջոց է սեռական թուլութեան և օնանիզմի բըժշկման համար: Ես շնորհակալական խօսքեր չեմ գտնում Ձեր թանգագին դեղի համար:

Ե. ՊԱԵԳԼԷ:

Յարգանքներով՝
Ե. ՊԱԵԳԼԷ

Բանցէն, 10 փետրվարի 1911 թ.:

(14.) 347. 2—1

ПРИ ГОНОРРЕѢ

(ТРИППЕРѢ)

въ острой и хронической формѣ, а также ея послѣдствіяхъ примѣняется средство

„АРМАТИНЪ“

для внутренняго употребленія. «Арматинъ» совершенно безвреденъ для организма и одинаково успѣшно примѣнимъ къ мужчинамъ и женщинамъ. При употребленіи «Арматина» не требуется никакихъ спринцеваній, промываній, прижиганій, бужированій и т. п. Курсъ леченія около 6 кор.

Цѣна 1 кор. „Арматинъ“ 1 р. 75 к.

Продажа въ аптекахъ и аптекарскихъ магазинахъ.

ПРЕДОСТЕРЕЖЕНІЕ:

Исключительный успѣхъ, выпавшій на долю препарата «Арматинъ» А. Я. Акуліанца, вызвалъ на рынкѣ разнаго рода грубыхъ и вредныхъ для организма поддѣлокъ, а потому просятъ господъ покупателей быть особенно осторожными при покупкѣ и требовать «Арматинъ» только А. Я. Акуліанца съ этикетомъ бѣлая ромашка.

(հ. կ.) 174. 0—20

Վաճառված է ԵՐԿՈՒ միլիոն բանկայից աւելի.

ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ Է ՏԱԼԻՍ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ

ԿԱՆԱՑԻ ԵՐԵՍՆԵՐԻՆ ԿՐԷՄ ԿԱԶԻՄԻ

ՄԵՏԱՄՈՐՖՕԶԱՆ

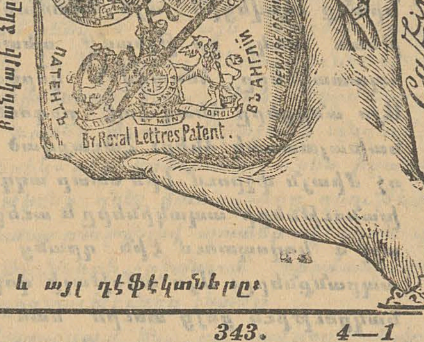

Արմատապէս հեռացնում է բծիկները, բշտիկները, մուխերը, կնճիռները, պզրուածքները և այլ դէֆէկտները:

(կ.) Гр. 27070. 343. 4—1

ՄԻ ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿ ՀԻՊՆՕՏԻԶՄ ԵՒ ՆՈՐ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՎՈՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ԱՌԱՆՑ ՈՒՍՈՒՑՉԻ:

Լոյս տեսաւ ՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ՇԷՔԵՐՋԵԱՆԻ

«Մարդկային մտքի քաջագործութիւնը կամ գործնական հոգեբանութիւն» ձեռնարկը:

Այս նոր ձեռնարկով ամեն ոք, ով հայերէն լեզուին ծանօթ է, կարող է սովորել հիպնօզացնել. ներշնչել և սովորել նոր հոգեբանութիւն, և գործադրել նրան իր ամենօրեայ գործերում: Այս նոր ձեռնարկի արժէքի և ուրիշ բացատրութիւնների համար պիտի դիմել նամակով հետևեալ հասցէով Ռուսաստանից—Сусаннѣ Шекерджянъ, Вельяминовская ул № 22, Тифлисъ. Արտասահմանից—Sousanna Shekerjian, 22 Weliaminovskaya, Tiflis, Caucasus, Russia.

(կ.) 106. 25—13

Համաձայն Արտաքին Գործերի Մինիստրութեան ԱՌԱՆՁԻՆ թոյլտուութեան թարգմանված և տպագրվում է ռուսերէնից-ֆրանսերէնից հայերէն լեզուով

„Ժողովածու Դիպլօմատիական Դօկումենտների Բարենորոգումներ Հայաստանում“

գիրքը՝ լիակատար թարգմանութեամբ իրաւաբան ՍԻԴՐԱԿ ԱՐԱԳԵԱՆԻ.

Որովհետև գիրքը տպվելու է սահմանափակ քանակով, ուստի գնել ցանկացողները վաղօրօք կարող են դիմել թարգմանչին՝ Тифлисъ, Екатеринская ул. № 8.

Գրքի արժէքն է 1 ր. 65 կ.: Տասից վեր գնողները ճանապարհածախս չեն վճարում: Զուտ եկամուտի 25% յատկացվում է յօգուտ հայ փախստականների:

(հ. կ.) 350. 6—3

ՏԵԽՆԻՔԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԻՆԺԵՆԵՐ

Տ. Ա. ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ

Բագու, Կրասնովօդսկայա փ. տ. Աւան-Իսրաչեանցի: Հեռախօս № № 23-49, 23-50

Առաջարկում է ամբողջ Կովկասի և Պարսկաստանի համար իսկապէս ԴԻԶԵԼ շարժիչներ (մօտօրներ) յայտնի ԿՈԼՕՄԵՆՍԿԻ ընկ. մեքենայագործարանից:

Հօրիզօնական անգլիական շարժիչներ, (մօտօրներ) «ԿՐՕՍԼԷՅ» ընկերութեան մեքենայագործարանից «Դիւրացրած Դիզել» սիստեմի, որ գործ է ածվում նաւթի բոլոր տեսակներով. նաւթի ծախսն է մի ժամում ամեն մի ոյժին ½ ֆունտ կամ 200 գրամ:

Գազային շարժիչներ, որոնք բանում են թէ բնական և թէ գեներատօրային գազով:

Ջրհան և ջրմուղ մեքենաներ (նասօսներ):

Ջրի շարժիչներ (տուրբինաներ):

Սառոյց պատրաստող մեքենաներ «Ֆէնիկս» ընկ. գործարանից:

Ամեն տեսակ էլեքտրական մեքենաներ և պիտոյքներ յայտնի «Դինամօ» ընկ. գործարանից:

Երկրագործական մեքենաներ՝ լօկօմօբիլներ, ցորեն մաքրող մեքենաներ, տրակտօրներ և այլն՝ յայտնի ամենայն ամերիկական «ԿԷՅՍ» (Case) ընկեր. գործարանից:

Մեծ ճանապարհի վրա աշխատելու համար ԱՒՏՕՄՕԲԻԼՆԵՐ նոյն ամերիկական «ԿԷՅՍ» (Case) ընկերութեան գործարանից:

Վերոյիշեալ տեխնիքական գրասենեակը իր վրա է վերցնում զանազան գործարաններ սարքել և գործի գցել իր միջոցներով՝ ինժեներներով և վարպետներով:

Դիմել՝ Баку. Техническая Контора Т. А. БУДАГЯНЦЪ.

Արտասահմանից՝ Bacou (Russie) Bureau Technique T. A. Boudaguian, Ingénieur

(հ. կ.) 551. 150—101

Լոյս տեսաւ և վաճառվում են

ՍԱԼ-ՄԱՆԻ

„ՀԱՅԱԶԳԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍՆԵՐ“

Սերիայի հետևեալ գրքերը. Գինն է

Գիրք I Գեներալ-ադիւտանտ Մ. ԼՈՐԻՍ-ՄԵԼԻՔՕՎ. Երկրորդ տպագր: Պատերազմի բեմի հերոսների նկարներով. . . 40 կ.

Գիրք II Գեներալ-ադիւտանտ ՅՈՎՀ. ԼԱԶԱՐԵԱՆ. Պատերազմի բեմի հերոսների նկարներով. . . . . 30 կ.

Գիրք III Բայազէտի հերոս գեներալ լէյտենանտ ԱՐՇԱԿ ՏԷՐ-ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ. . . . . . 35 կ.

Երեք գրքերը միասին՝ 1 ռուբլի:

Ծախվում է բացառապէս հեղինակի մօտ. ուղարկվում է վերադիր վճարով: Դիմել հետևեալ հասցէով՝ Тифлисъ, Бебутовская ул. № 6. ВИРГИНІИ АТАНАСЬЯНЦЪ.

(հ. կ.) 244. 12—12

Типографія Канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный